

Szerkesztői iroda:

Belmagyar-utca végen (Máriafly-láz), a havá a lap szellemi részét megillető közlemények czimzendeők.

Az „Ellenzék” előfizetési díja:

Egész évre . . .	16 forint.	Negyedévre . . .	4 forint.
Félévre	8 forint.	Egy óra	1 frt 50 kr.

Egyes szám ára 5 krajczár.

Megjelenik mindennap, kivéve a vasár- és ünnepnapokat.

Kéziratok nem adatk vissza.

ELLENZÉK.

POLITIKAI ÉS TÁRSADALMI NAPILAP.

Kiadó-hivatal:

Kolozsvárt, Belközép-utca 33-ik szám.

Egy négyszög czentiméternyi tér ára 4 krajczár. Gyárosok, kereskedők és iparosok árkedvezményben részesülnek.

Reklám sora 1 forint.

Bélyeg-illeték minden hirdetés után 30 kr.

Hivatalos közlemények sora 5 forint.

Nyilttéri cikkek garmond sora után 20 kr. fizetendő.

A kolozsvári igazságügyi palota.

(Dr. F. L.) A kolozsvári igazságügyi palota építésének kérdése oly rég idő óta vajudik, hogy maholnap huszónöt éves jubileumának ünnepeit ülteti.

A kolozsvári ügyvédi kamara már 1875-ben penditette meg annak eszméjét és folyamodott megvalósítására végelt az igazságügyi kormányhoz. Élnék szükségét érezték már akkor a jogszolgáltatás összes helyi közegei és a városi közönség is. Mert a különböző bíróságok, bérházakban elszorva, részben elégtelen, részben felletle alkalmatlan helyiségekben voltak elhelyezve, a minnek visszásai és bajjai lépten-nyomon érezhetők voltak.

Feliratában a kamara különösen abból a racionalis gazdasági elvből folyó nyomós okot hangsúlyozta, hogy azokkal a jelentékeny bérekkel, melyeket az igazságügyi kincstár évente a bérleményekért fizet, törleszhetően 30—40 év alatt az építési költségek fedezésére felveendő törlesztési kölcsönt, úgy, hogy annak az időnek eltelte után az épület ingyenes tulajdonává válne az államnak.

Ha a kormány a kérdéses eszmét, melyről tudhatta, hogy azt napi rendről levanni nem lehet, hanem előbb utóbb meg kell valósítani, jó akarattal és kellő buzgalommal felkarolta és megvalósította volna, nemcsak biztosíthatna volna, másról számítra, már néhány év múlva a jelzett gazdasági előnyt az államnak, hanem rég megszűntek volna a vonatkozó nyomorúságos viszonyok, melyek fájdalom, az idők folyamában még súlyosabban fokozódottak s azt az állapotot idézték el, hogy az — különösen az új sommás eljárás életbe lépte óta — igazán türhetetlen, sőt igazságszolgáltatásunkra nézve szűgyenletes is.

Az ügyvédi kamara az évek során nem szünetelt meg az ügyet sürgetni és hében-korban országgyűlési képviselőink is az évi állami költségvetés tárgyalásai alkalmával felszólták mellette.

A mi igazságügyi kormányunk azonban eddig tán minden egyebet megtett, csak azt nem, a mi a törvénykezés megfelelő és kielégítő ügymenetére nézve a bíróságoknak személyi és dologi nélkülözhetlen kellekekkel való ellátására multhatatlan szükséges. Nagy-szabásu reform-törvényeket léptetnek életbe; ám nem gondoskodnak azok czelszerű működése és hatása elengedhetetlen feltételül szolgáló eszközökről és módokról. Bírák, kezelő személyzet és helyiségek hiánya, illetve fogyatékossága és elégtelensége a legűdvösebb törvény hatályát megbénítja és áldás helyett átkot hoz a törvénykezésre. Törvénykezési állapotunkra talán az a mondás: Fenn az ernyő, nincsen kas.

Ilyen körülmények között nem csoda, ha a kérdéses építési ügy tengeri kígyóvá nőtte ki magát.

Mivel nem lehetett avval foglalkozni, mert elodázhatlan szükségessége evidens volt, az évek során át, bürokratikusan módon babrálhattak vele, a míg a városi törvényhatóság közreműködése mellett az építési hely iránt megállapodtak. Az építési tervet elkészítették. Am annak végleges megállapítása megakadt, értesülésünk szerint ama nézetek eltérése miatt, mely a lelépett miniszter és a kir. táblának elnöke között az épület terjedelmére s a helyiségek számára és természetére nézve felmerültek. A rövidlátó szűkkeblűség — a liberális felfogás, a törvénykezés szükségét átértő és átértő előrelátással utközött állt össze. Szerencse, hogy ama nem győzött.

Mostanság nincs egyéb hátra, mint a tervet végleg megállapítani és annak haladéktalan keresztülvitele végett a szükséges intézkedéseket megtenni.

Ezt várjuk és reméljük biztosan a jelenlegi igazságügyi miniszterünkön; mert az ügyet tovább halasztani, ment-

hellen vétek volna, a mire őt képesnek nem tartjuk; mert ismervén nemes buzgalmat és lankadatlan tetterejét, megvagyunk róla győződve, hogy a mit és a hol az igazságügy jól felfogott érdekében tehet, s valamely mulasztást helyre hozhat, azt készsége teszi, s mint a törvénykezés terén a szóbeli eljárás ügybuzgó uttörője, senki se tudja nálánál jobban, hogy csak a személyi és dologi kellekek megfelelő felszerelésével eredményezheti a várt hatást és mivel az igazságügyi épületek azoknak a kellekeknek egyik fontos alkotóelemei: annál kevésbé szenved kétség, hogy a kolozsvári igazságügyi palota haladéktalan felépítését jóakarólag pártolni és támogatni fogja, mert őt személyesen, a ki Kolozsvárt kezdette meg dicsőségségs jogtanári pályáját, kedves emlékek fűzik városunkhoz, meleg érdeklődéssel viseltetik közállapotai, anyagi és szellemi haladása iránt.

Mivel azonban megeshetik, hogy a kérdéses ügyet még figyelme körébe nem vonhatta, mert arról tán még tudomása nincs: a siker czéljából szükséges, hogy oly egyének ajánlják azt személyesen pártfogásába, a kik állásuknál fogva hivatva vannak rá. És azok legcompetensebb egyike *kir. táblának érdeműs elnöke*, a kinek az ügy igazán a szíven fekszik, s a ki abban szokott lángbuzgalomával már sokat fáradozott; a másik pedig a *kolozsvári ügyvédi kamara közbiztetelű elnöke*, aki a miniszter személyesen ismeri és ennélfogva is közbenjárása a sikert elé fogja mozdítani.

Igy két-három év múlva Kolozsvár egy monumentális épülettel, igazságügyünk pedig magasztos eszméjéhez méltó hajlékkal fog gyarapodni.

A mi, hogy így legyen, szívünkben kívánunk.

Politikai hírek.

Bánffy és Szóll. A Neue Freie Presse érdekes várhuzamot von Bánffy Dezős báró és Szóll Kálmán politikai egyénisége között. A bécsi lap szerint a két államférfi közös vonása csak a kormányzati opportunizmus, azon tul kezdődnek a személyi és politikai ellentétek. Bánffy báró maga ajánlkozott a miniszterelnökségre, Szóll Kálmánt a korona és a helyzet kényszerítette a tárczavállalásra. Bánffy még elboosztatása előestélyén is küzdött hivataláért, Szóll már egyszer eldobta magát a terhet és méltóságot; Bánffy bárónak a dualizmus és a magyar alkotmány alapötörvényei csak nyomtatott papir, üres szavak voltak, melyeket egy felgyelmezett párta támaszkodva, a vélt szükséghez képest annak ellenkezőjévé is magyarázott vagy egyszerűen ignorált; Szóll Kálmán ellenben orthodox deákista, eltelve tisztelettel a törvény szentességétől, Bánffy politikai módszere a másképp gondolkozók terrorizálása volt, Szóll Kálmáné a megegyezés. Deák Ferencz elve volt, hogy az emberekkel meg kell kedveltni a viszonyokat; Tisza Kálmán és utána Bánffy szakítottak ez elvvel.

Interpelláció a Hentzi-szobor ügyében. Tudvalevő dolog, hogy a budavári Szent-György-térről most szállítják át a Hentzi-szobrot a hadapród iskola udvarára, hol a szobor a Budavár védelmében elesett osztrák vitézek síremléke lesz. A szobor át-helyezése ügyében, mint értesülünk, a képviselőház holnap üléseán Thaly Kálmán interpellációt fog intézni a honvédelmi miniszterhez.

Mentelmi ügyek. Az obstrukció hónapjai alatt egész tömege a mentelmi ügyeknek gyűlt halomra a képviselőházban, melynek halasztást nem tűrő egyéb fontos dolgok miatt a béke helyreállása óta sem volt módjában ezekkel a dolgokkal foglalkoznia. E szakatlan késedelem egyik-másik bíróságot arra indította, hogy megsürgesse a képviselőházat a mentelmi kérdésben való döntést, nehogy az illető ügyekre nézve bekövetkezzék az elévülés. Mindezekre a körülményekre való tekintettel a Ház elnöksége, mint értesülünk, egytetársban a miniszterelnökkel, a husvét utáni első ülésen, szerdán, javaslatba fogja hozni, hogy másnapra, csütörtökre, napirendre tűzzék az összes mentelmi ügyeket, a melyekre nézve a mentelmi bizottság véleményes jelentést már a Ház asztalán fekszenek. Ezekben az ügyekben a bíróságok Molnár Károly, Bath Miklós, Mócsy Antal, Olay Lajos, Weisz Berthold, Okolicsányi László, Berchtold Arhur, gróf és négy rendbeli ügyben Sima Ferencz képviselő mentelmi

jogának tölfügésztését kerik, — Ezek kivül még nem kevesebb mint huszonkét oly mentelmi ügy fekszik a képviselőház előtt, mely még a mentelmi bizottság előzetes tanácskozásán sem ment keresztül.

Két püspökjelölről.

Nyilt levél Székegy Györggyhöz.

Az „Ellenzék” márczius 30-ikán megjelent számában felvil gositásokat kívántál némely kifogásokra nézve, a melyek két püspökjelölről: dr. Bartók György és Bartha Lajos ellen itt-ott emeltetnek.

Felszólalásodat egészen helyén valónak, sőt igen alkalomszerűnek tartom; mert valóban nemcsak egyházi, hanem állami érdek is, hogy üresedésben levő ev. ref. püspöki állásunkat egészen rátermett emberrel töltsük be.

Fogadd el tölem is, tisztelt barátom, a kívánt felvilágosításokat. Az ügy iránt ép oly élnék és önzetlenül érdeklődöm; a megnevezett két kiváló pap működését pedig évek hosszu sora óta kísérhetem figyelemmel, közvetlen közelből.

Dr. Bartók György ellen azt a kifogást emelték, felszólalásod szerint, hogy *politizál*. Hat-hét esztendeje van Szászvároson; azóta ismerem működését. Tudom, hogy papi teendőt kifogástalanul végzi templomban és egyházkományzatban; befoly a Kun-tanoda és állami leányiskolák ügyeinek intézésébe; részt vesz az egyházmegye és törvényhatósági közgyűlésein; a közérdeket és első sorban a közműveltséget lelkesen szolgálja mindentűn; de olyan politikizálásról, a mely papi állásának és tekintélyének megkissbbítésére szolgálna, nem hallottam soha.

Többet kell mondanom Bartha Lajosról, mert erősebben van vádolva; működését is sokkal hosszabb idő óta ismerem.

Azt kívánják terhére róni, hogy tordosi egyházközségét elhanyagolta, hiveit eloláhosodásnak tette volna ki.

Ez a dolog úgy áll, a hogy mindjárt elmondom.

Tordos 583 lakósa közül magyar 125, román 440. A 80-as években valamely járvány némi esökkenést okozott az általános lakosság számában; az azonban, hogy egyetlen magyar is áttért, vagy elhullott volna az ev. ref. egyházból, nem fordult elő.

Az istentiszteleteket megtartják rendszeren és a nép példányszerűleg látogatja a templomot.

Barthának első dolga volt rendezni az iskolát, melynek épületét helyreállította, kelölleg felszerelte. Jól képzett okleveles tanítókkal állandósítását azzal biztosította, hogy a régebben földbirtok haszonélvezetéből álló tanítóit javadalmat átváltoztatta 400 frt készpénzre és pedig olyan időben, a mikor az állami tanítók nagy részének is csak 300 forintja volt. Ezzel elvonta a tanítóit a mezei gazdálkodástól és lehetségessé tette, hogy iskolájának éljen.

El is érte, hogy nemcsak minden magyar gyermek pontosan látogatja az iskolát, de mindig vannak tanítványok a románok közül is — most 4 — habár gör. kath. és gör. keleti iskolák működnek a községben. Kijavittatta és rendbe szedette a templomot s paplakot. Azonkívül rendezte az egyház közjövdelmeit. Mig ugyanis a határföldiek jövdelmére azelőtt alig fedezték az adót, alatta 9000 frtnál nagyobb töke gyűlt fel.

De hát nem a tordosi egyházközségben élét, habár számottevő eredményekért, hanem esperesi möködésért tartjuk mi hunyadmegyeiek alkalmasnak őt a püspökségre. Boldog emlékü Nagy Péter püspök helyeslése és közreműködése mellett azért cserélte fel a diszes dévai papi állást a tordosival, hogy annál nagyobb gondot fordíthasson a vajdahunyadi egyházmegye kormányzatára. Ide kellett az erős kéz, a mindig éber kötelességérzet: hogy számon tartassanak és el ne vesszenek a nagy területen kis töredékekben szétszórt református magyarok!

Esperesi möködését mi sem dicsérheti jobban, mint az a körülmény, hogy mig ezölt 15 esztendővel küzdelemben került megválasztásra, azóta minden tisztujtáskor egyhangú lelkesedéssel választottuk ujra, egyháziak és világiak.

Esperesi möködése alatt alapították meg a piskitelepi, petroszényi, nagy-barcasi egyházközségek. Mindhárom számára templom, a

két előbbihez paplak is emeltetett. Uj templomokat építettek Körösbányán, Kristyoron, Lozsádon; diszesen megújították a vajdahunyadi és hátszegit.

Szép uj iskola emeltetett Nagy Rápolton.

A papi fizetések igen örvedetesen megjavultak csaknem mindenűn; Rákosdon, például, 200 frtról 600 frtra. A nagy rápolti tanító fizetése 200 frt helyett 400 lett.

Az egyházmegyei özvegy-árvai gyámintézetnek 1876-ban volt 1500 frt tökéje; most van 8000. Fáradhatlan és okos möködésével érte el, hogy a regale megváltása alkalmával a lozsádi egyházközség 10.000, a borbátvizi 10.000, a hátszegi 38.000 frt tökéhez jutott. Haró, Nagy-Rápolt, Maros Solymos is szép tökéket köszönhetnek ezen möködésnek.

Mikor Piskin lakott, azt az egyházmegye kívánta és az igazgató-tanács hagyta jóvá. De egyáltalában nem áll, hogy két fizetést húzott volna, mert a mit Piskitől kapott, azzal segédlelkézzel tartott Tordoson.

Azt már nem kell, hogy én mondjam, mert mindenki tudja, hogy több, mint 10 esztendő óta vesz részt az egyházkerület, sőt az egyetemes magyar ref. egyház kormányzatában, mint igazgatótanácsos, közügyigazgató, helyettes főjegyző, zsinatai és konventi tag.

Tényeket soroltam föl és nem korteskedem. Bartókot igen szeretem, becsülöm, büszke vagyok rá, mint egyházam papjára. Bartha megett hosszu szolgálat tiszteletre méltó érdemei állanak, habár még teljes férfierőben levő ember.

Köszönetet mondva az Ellenzéknek igazán tiszteletre méltó szrehaatlanságáért, téged, a ki ezeknek elmondására alkalmat adtál, szivesen üdvözöllek.

Déván, ápril. 2.

Réthy Lajos,
egyházker. közgy. tag.

Hegedűs török rendjele.

Budapest, ápril. 3.

Jelentették már, hogy Hegedűs Sándor kereskedelmi miniszter Konstantinápolyban járt, és Abdul Hamid szultán ez alkalmal kihalgatáson fogadta. Szokás szerint a pünetki ünneppélyes isteni tisztelet (szemalik) után a Jildiz-kioszk volt az audiencia színhelye és Calice br. osztrák-magyar nagykövét mutatta be a magyar minisztert a török szultánnak, a ki azzal adta látható és marandandó jelét kintüntet és szives figyelmének, hogy az Ozmanje-rend nagy csillagával diszítette föl Hegedűs Sándort.

A török rendjelek — összesen öt van — általában újabb eredetűek. A legrégebb a Nisan-el-Ifjúkár-rend. II. Mohamed szultán alapította 1831-ben; legújabb az Abdul Hamid szultán által 1879-ben alapított Nisan-Imtiaz-rend; ugyancsak Abdul Hamid alapította 1878-ban nőtrészere a Nisani-Sefakat-rendet; Abdul Medsid szultán alapította 1851-ben a Medsidje-rendet.

Az Ozmanje-rend a legelőkelőbb török rendjel, a melyet a szultán államférfiaknak adományozni szokott. A szerencsétlen véget ért Abdul Aziz szultán alapította nrrakodásának második évében, 1862. január 4-én egy osztálylyal, 1867-ben azután három osztályt csatolt hozzá, úgy hogy az Ozmanje-rendnek most négy osztály van és ezek közül a nagy csillagot a szultán csakis igen kiváló politikai embereknek szokta adományozni. A rend jelvénye: hétszugaru, arany-szegélyű, zöld zománczu ósillag, a sugarak csucsain aranygökökkel; a nagy csillag kis csillaggal egybekapcsolt arany félhaldon függ. A középfaizon világos-zöld, arany-szegélyű karikagyűrű van ezzel a jelmonddal: Abdul Aziz khán, törön császár. a ki hizalmát Istenbe helyezi.

Hogy Hegedűs Sándornak, mint kereskedelmi miniszternek az első külföldi útja a Keletre vezetett és hogy mint miniszter első rendjelét Konstantinápolyból hozza magával, ez nézetünk szerint a magyar kereskedelmi politika szempontjából különösen fontos jelenség.

A magyar ipa és kereskedelem legfontosabb piacza feltízsnak az országokban, a melyeken végigrobogott a Hegedűs vonata. Első sorban arra felé kell keresnünk a magyar export czélpontjait és a helyes magyar kereskedelmi politika feladata, hogy előmozdítsa Kelet-Európa meghódítását a magyar ipai termékek részére. Magyarország geográfiai helyzete által kijelölt misszióknak — miután föltétlenül elutasítjuk magunktól a politikai hódításnak még csak a gondolatát is — a gazdasági hódításban kell megnyilatkoznia.

Az iparos, a vállalkozó, a pénzember

és a kereskedő a magyar érdekek előharczosa a Keleten, az ő útjukat egyengesse tehát a kormány kereskedelmi politikája. Mert ha ők megvetik ott a lábukat, akkor nem marad többé utólérhetetlen a merész ábránd, hogy Budapest legyen a kelet-európai forgalom góczpontja.

Abban, hogy Hegedűs Sándor mindjárt a kereskedelmi hivatal vezetésének átvétele után személyes tapasztalásból akar megismerkedni a kelet-európai viszonyokkal, annak az örvedetes jelét üdvözöljük, hogy az új kereskedelmi miniszter teljes tudatában van a rendkívül jelentőségsnek, a melylyel a Balkánfélsziget bir Magyarországra nézve, közgazdasági szempontból is.

Párisi levél.

Páris, ápr. 1.

A drót nélküli távirotozás.

A sodrony nélküli távirotozással tegnap tették először kísérletet Anglia és a Kontinens között. Az egyik végállomás volt Franciaországban Wimereuf, egy kis falu, három kilométerre Boulognéttól; az angol állomás pedig Foreland. A tenger szélessége a két hely között 50 kilométer. A kísérletnél a Marconi-féle módszer lett alkalmazva.

A kísérletnél jelen voltak: Pontavice ezredes, francia katonai attaché Londonban, a francia kormány megbízottja Ferrier kapitány és a tudományos akadémia néhány tagja.

A kísérletek kitűnően sikerültek, úgy, hogy Forelandban a sürgönyöket ép oly jól bírták előlvani, mintha a két állomás sodronnyal lett volna összekötve. Ezen első kísérlet igen kedvező eredménnyel végződött, úgy, hogy a teljes sikerben lehet bizni.

A nemzetközi leszerelési konferencia.

Megbízható forrásból tudatják velünk, hogy a francia köztársaság a május hó 18-án Haagában megtartandó leszerelési konferencián Leon Bourgeois, d'Estourmelles és Bihourd urak által lesz képviselve.

A francia delegátusok csak a németalföldi kormány meghívásának kézhezvétele után fognak Haagába menni.

A mint az ismeretes, a meghívók akkor lesznek kibocsátva, midőn már az összes hatalmak bejelentették az azon való részvételüket.

Az antik színház.

Az idén aug. hó 5-én kezdődnek a vendégszereplések az orangesi antik színházban. (Representation d'Orange).

Az előadást Sarah Bernáth asszony kezdi meg társulatával. Utána az Opera, s végül az Odeon színház következik.

Ezen igen kedvelt előadásokat, a melyek Orangeban, a régi amphiteátrumban szabad ég alatt tartanak meg, Mariéton Pál ur a színház vezértikára rendezi.

Új ágyu lövegek.

A toulni tengerészeti arzenálban kísérletek tétettek új ágyu lövegekkel, a melyek melinnel vannak megtöltve. Ezen új lövegek kétfélék. Az egyikre ezeknek úgy van szerkesztve, hogy az ellenséges hajó páncéljába bizonyos mélységig befuródva robban szét.

A másik sokkal veszedelmebb lövegek azonban csak akkor robbannak fel, ha már a hajó páncélját áttörték és a hajó belsejébe jutottak. Hogy így a hatás még borzasztóbb, az elképzelhető. A lövegek robbanási ideje a távolság és a páncél vastagsága szerint szabályozható.

Kakasviadatok.

Miután a kerékparózók minden országból idegyűlekezett versenyzőinek küzdelmeit végig élveztük, néhány vállalkozó elhatározta, hogy Párisban kakasviadokat fog rendezni.

A rendőr prefektusnak azonban még idejelőre eszébe jutott, hogy létezik egy gramont-féle törvény, a mely az állatok védelmére van alkotva és a kakasviadokat nem engedélyezte.

Boldog állatok! Ti jobban megvagytok manapság védve, mint mi emberek!

A szociáldemokraták kongresszusa.

Budapest, ápr. 3.

A szocialista kongresszust husvét vasárnapján és hétfőjén tartották meg a Vig-utca 16-ik sz. alatt, a Kuffner-vendéglőben, a szociálisták találkozó helyén. A kongresszus tagjai résztint munkások, résztint művisek voltak, de találkozott közöttük egy-két kiscgázda is. Összesen 95 községből és városból jöttek össze kétszázhatvanen.

A kongresszust Gombosi Béla pártelnök nyitotta meg s a következő határozati javaslatot terjesztette be:

Tekintettel arra, hogy Magyarországnak szűkszerűleg földmivel államból ipari állambá alakulnia; tekintettel továbbá arra, hogy Magyarország fejletlen és kezdetleges iparáknak fejlődéséhez természetszerűleg védvámokra van szüksége; tekintettel továbbá arra, hogy Magyarországon a nagy iparral egyetemben izmos és hatalmas munkásszféra képződik, mely az osztályellentéteket felismerve, nagyban elősegíti a szociáldemokrácia fejlődését; tekintettel végül arra, hogy Magyarország függetlenségét és önállóságát csak a nép segítségével lehet kiküzdöni és a független Magyarország csak a nép széles rétegeire támaszkodhatik: kimondja a kongresszus, hogy követeli Magyarországot gazdasági önállóságát és politikai függetlenségét, de határozatlan kijelenti, hogy az ország gazdasági önállóságának kiegyensúlyozását tekintve az ország gazdasági önállóságát követel és az ország politikai függetlenségének kiküzdésében előfeltételét az általános és titkos választás jog törvénybe iktatásában látja.

Egyben hangsúlyozza a kongresszus, hogy az önálló vámtörvényekkel együtt járó védvámoknak mérsékeltekné és átmeneti jellegűeknek kell lenniük. Végül kijelenti a kongresszus, hogy az állásfoglalása nem jelent közöledést az ugynevezett függetlenségi párt-hoz, a mely a népszabadság ügyét mindig előlalta, valahányszor erre alkalma nyílt, a mely nem észinte és beszéltes hiva az ország önállóságának és függetlenségének és a melynek az önálló vámtörvénnyel mellett felhozott azon egyetlen érve, mintha annak segítségével a kisipar és kisbirtok elpusztulását meg lehetne akadályozni, nem egyéb demagóg népámitásnál.

Tekintve azt, hogy az emberi jogok és az egyéni szabadság legegyszerűbb követelménye az, hogy az államban élő egyének szabadon megbeszélhessék bajukat és sérelmeiket, továbbá ama módokat, a melyeket jónak vélnék bajuk orvoslására, tekintve azt, hogy Magyarország az egyetlen állam Európában, a hol az állampolgárok legszentebb joga, az egyesülési és gyülekezési jog törvényben nincs biztosítva, tekintve azt, hogy politikai cselokra, vagy sztrájk cselekvése minden alkotmányos államban gyűléseket rendezni szabad, tekintve azt, hogy a szabad költőzködési jog korlátozása szintén igazságtalan és jogtalan megszorítása az egyéni szabadságnak, különösen pedig káros a munkásszférára, a melyet a megelérhető gondjai egyik helyről a másikra kényszerítenek, tekintve végül azt, hogy a postahivatalok a hatóságoknak nem tetsző lapokat és leveleket nem kézbesítik, hogy a hatóságok, főleg a vidéken erőszesek, jogtalan uton és fenyegetésekkel az állampolgárok mozgás-zabadságát megakadályozzák, hogy a vendéglőket úgy a fővárosban, mint a vidéken fenyegetések útján rabírják arra, hogy helyiségüket gyűlések, értekezések tartására oda ne adják: kimondja a kongresszus, hogy követeli az egyesülési és gyülekezési jognak tiszta és félrehozhatatlant nem törő törvények által való biztosítását, követeli a politikai és sztrájk-cselekvésre szolgáló gyűlések szabad engedélyezését, követeli hatályon kívül helyezését minden rendezési rendelkezéseknek, melyet a szabad költőzködés jogát megszorítják, követeli végül az összes olyan miniszteri rendeletek hatályon kívül helyezését, melyek a követelésekkel ellentétben vannak. Egyúttal kötelese teszi a kongresszus minden öntudatos munkásnak, hogy erejével e követelések elérése érdekében agitáljon.

Tekintve azt, hogy a sajtótörvény 1. §-ában kimondott és a tényleges sajtószabadság követelményeinek megfelelő amaz alapfogalmat, hogy: „Gondolatait sajtó útján szabadon közzéteheti és szabadon terjeszheti mindenki és az előző vizsgálat örökre eldőrlhetik miniszteri rendelettel hatályon kívül helyezték; tekintve azt, hogy a sajtótörvény azon rendelkezése, miszerint a naponként

megjelenő politikai lapok 10,000 forint, továbbá, ha kevesebbszer jelennek meg, 5000 frt biztosítékot tartóznak lenni, jogtalan és igazságtalan, mert csak a gazdagoknak adja meg az alkalmat arra, hogy tönyleg szabadon terjeszthesse írásban gondolatait és a szegényebb néposztályt, az államban élő polgárok legnagyobb részét e rendelkezéssel a sajtószabadságtól tényleg megfosztják: követeli a kongresszus a teljes sajtószabadságot előzetes vizsgálat nélkül, követeli a biztosíték teljes eltörlését és az oly törvények, rendeletek és intézkedések hatályon kívül helyezését, a melyek ezt akadályozzák. Egyúttal kötelese teszi egy a pártvezetésének, mint az öntudatos munkásoknak, hogy e követelések eléréseért hathatós mozgalmat indítsanak.

Vidék.

Uj orгона.

Segesvár, ápr. 1.

A segesvári róm. kath. új templomunkban Isten segédelmével régi ohajuk is teljesült, a mennyiben Angster József és fia pécsi orgona építő cég folyó év és hó 23-án bevezette művét és átadta használatnak az új orgonát. Az átadásánál, mint bíráló bizottsági tagokul megjelentek: Avedik Lukács kerületi főesperes, Sámson György kántor, továbbá Silbernagel Emil és Fleischer Gusztáv helyi karmesterek. Az új orgona a maga nemében az általános bírálat szerint kitűnő stíl és korszerű remekmű, mely mindig díszesre válik mesterének. Azoknak pedig, kik szíves áldozattal annak megteremtéséhez hozzájárultak és járulnak, mindig örmére fog szolgálni, a midőn a legfőbb Alkotónk imáadására hallgathatók a kedves és Istenhez emelő hangját. Az orgona teljesen készen 1800 ftba került.

Ezen összeghez gróf Majláth Gusztáv erdélyi püspök áldásos szent keze saját pénztárából 500 forintot kegykedet utalványozni, a miért hitközségünk legmégobb halálját és köszönetét nyilatkozza, legfőbb óhaja lévén az, miszerint a Gondviselés áldja meg jószágait, tartsa meg legjobb egészségben még számos évtizedeken át püspökünket, hogy sok ily szegény templomokra terjeszthesse ki áldásos szent kezeit.

N. J.

Sikkasztással vádolt pátriárka.

Ujvidékről az a szenzációs hír érkezik, hogy Brankovich György szerb pátriárka állásáról lemond. E lemondás közvetlen oka az a feljelentés, melyet Zmejanovics Gábor verscezi püspök a pátriárka ellen a miniszterelnökhöz beadott.

Zmejanovics püspök, a ki a szerb hierarkia legrokonszenvesebb és legmagyarabb érzelmi tagja, de Brankovich pátriárkával régóta feszült viszonyban él, azzal vádolja a pátriárkát, hogy ugys, mint zombori lelkész, ugys, mint temesvári püspök és végül, mint karlócazi pátriárka különböző templom-, kolostor és alapítványi pénzekből tekintélyes összegeket elvitt, a mit az a bizottság, melyet ezeknek az üzelmeknek a megvizsgálására küldöttek ki, tényként konstatait. A bizottság, mely Eremics Pál kindai nagybirtokosból és Paulovics István Zmejanovics püspök tudomására hozták, azzal a felhívással, hogy azok alapján okvetlenül tegyen feljelentést a pátriárka ellen, mert ellenkező esetben öt börtönrésnek fogják tekinteni.

Zmejanovics tehát beada Széll Kálmán miniszterelnökhöz és az egyházi bírósághoz a följelentést és annak végén kinyilatkoztatja, hogy a míg Brankovich pátriárka magát a réa nehezede vádak alól bírói uton

nem tisztázza, addig minden kánoni összeköttetést, vele, mint egyházi feljebbvalójával megszakit, hivatalos működését érvényesnek el nem ismeri, sőt azt semmisnek nyilvánítja.

E feljelentés birta legyen Brankovich György pátriárkát arra, hogy beadja magas egyházi méltóságáról való lemondását. A hir — mint már említettük — Ujvidékről indult világgá és a Zaszta va mai száma azt megerősíti. A pátriárka márczius harminczadikán este rendkívül hosszú táviratot kapott, mely a főpapot igen lehangolta és felzúgta, úgy hogy azonnal ágyba kellett fektetnie. Magához hívta bizalmasait a kongresszusi választmány tagjai közül és nekik kijelentette, hogy tovább nem tűri az ellene intézett támadásokat, hanem ő Felsőegnek haladéktalanul bejelentni lemondását és mihelyt azt elfogadták, itthagynja Magyarországot.

Kiállítás.

(Saját tudósítónktól.)

Orosháza, ápr. 3.

Az orosházi iparkiállítás vasárnap nyitották meg. Földszíntt különvonat vitte Gyuláról Lukács György főispánt, a védnököt, a kibez csalakozott Csabán Sztörényi József osztálytanácsos, a kereskedelmi miniszter képviselője, Sombory Lajos kir. kamarás, főrendházi tag, az iparügynek lelkes barátja, Gelléri Mór iparegyeleti igazgató, Fábrý Sándor alispán s a községek és ipartestületek küldöttei. Nagy óváció tárgy volt Thék Endre, a kiállítás megteremtője. Itt volt Zay Miklós képviselő is. Óváczikkal fogadták Zsilinszky államtitkár vonatát, a mely midőn Orosházára berobogott, Ambrus Sándor mondott szép fogadóbeszédet.

A bevonuláánl árvalányhajás száz tagu bandérium nyitotta meg a menetet. Mindannyi egyforma, nemzeti öltözetben. volt. Ezután díszes kocsior következett. A pavillon előtt Székács István elnök mondott lelkes üdvözlőbeszédet. A dalárda a Szózatot elénekelt, Lukács György megnyitó beszédét mondott. Hirdette e napnak közgazdasági jelentőségét. A társadalmi bajokat — ugymond — az fogja megjavítani, ha minél fejlettebb iparunk lesz.

A kiállítás megnyitása után megszemléltek a kiállítást. A keresztalaku pavillon óriási épületét Sülle Pál emelte. Benne hét csoportban van elhelyezve a kétezernél több kiállítási tárgy. A kiválóbbak Békési kosárfonó-iskola kiállítás, Taffler Jakab seprűgyárának izlées nagy kollekcziój, Szile Jenő templomi szószeke és portálék, Tóth Sándor mérlegei, Harsányi Ferenc kovácsmunkája. Feltűnik az iparosifjak önképző-egyletének, Thék zászalójának izlées tanszerai és ipar-eszközei. Két órákor bankett volt. Lukács főispán a királyra mondott felkőszőtő, majd Hegedűs miniszterre üritette poharát. Fábrý Zsilinszky Mihályt, Zsilinszky nagy hatással Thékét köszöntötte fel, akit perczekig éljenztek, ép ugy Lukácsot, kit Székács köszöntött fel.

Hétfőn Tur-Keve iparosai és Hódmező-Vásárhely csoportosn megnézték a kiállítást.

Délután külön vonattal érkezett a gazdasági-egylet vándorgyűlése. Ez alkalommal Szilinszky Endre igazgatónknak mondott tetsző keltő megnyitó beszédet. Debreczen Endre a gazdasági beszerző szövetekről szőlott. Zsilinszky István a lótenyésztésről ter-

jesztett elő határozati javaslatot. Vasárnap délután nagy látványosság volt: orosházi lakodalmi menet, melyet Szalay József főszolgabíró, az agilis rendező-bizottsági elnök vezetett és mutatott be. A kiállítás két hétig marad nyitva. Arányai minden látogatót meglepnek.

ZENE.

Lengyel Ernő hangversenye. Az ötéves zongoraművész hangversenyt rendező bizottság ma délután határozta meg a Központi Szállóban tartandó hangverseny idejét. Holnap ugy az időt, mint a programot közöljük. Jegyek már most előre válthatók Kovács Péter és Fiai üzletében. Jó lesz, ha a közönség előre gondoskodik jegyről, mert olyan nagy az érdeklődés, hogy a hangverseny napján már valószínűleg nem is lesz kapható.

MŰVÉSZET.

Magyar művész sikere külföldön.

A bajor trónörökös arczképtanulmányra kitűzött pályadíjat az idén egy magyar festő nyerte el: Ács Ferencz. A dolgot minket közelebből is érdekel, a mennyiben a nyertes művész kolozsvári születésű: Ács Ferencz, itteni vendégloás fia. A pályadíj nyertes képről Bajor pályadíj magyar kézzel című cikkben közelebbről emlékezünk meg a Budapesti Napló legutóbbi száma: „Münchenből írja tudósítónk, hogy a bajor trónörökös által arczkép tanulmányokra kitűzött pályadíjat Ács Ferencz magyar festőművész nyerte el egy studiumával. A nyertes kép a művész önarczképe és bár, mint a jelentés mondja: „a művész nagyon alárendelte eszetét Dürer hatásának, mindazonáltal a fölfogás eredetisége, a kezelés finomsága indokolta teszi a díj kiadását.“ A fiatal festő, aki kolozsvári születésű, Hollósy Simontól nyerte első kiképeztesését, majd a müncheni festőakadémia egyik tanárának, Herterichnek vezetésével folytatta tanulmányait, ahonnan a legutóbbi időkben Lenbach-hoz ment. A pályanyertes tanulmányfé, bár a régi mesterek módorában van megfestve, de a vásznon végig ömöl egyetlen tónus, a mely a bizarrsággal eredeti, teljesen moderné teszi. A képet különben Lithauer, a leghíresebb müncheni műkereskedő vette meg, de a művész csak oly feltétel alatt engedte át a munkáját, ha a legközelebbi időkben Budapestben is kiállíthatja. Valószínűleg látszik, hogy nem sokára a magyar közönség is gyönyörködhetik a pályaműben.“

SZINHÁZ.

Ünnepi előadások. A kolozsvári Nemzeti Színházban husvét ünnepén következő darabokat adták: A baba, A gesák, Hinkó, a hóhérlégény. Szóval: nemzeti irányban haladunk! Igaz, hogy az első darab francia, a második angol, a harmadik német: de az nem baj. A színház igazgatósága gondoskodott, hogy azért a nemzeti irányépségben tartassék: mert „Hinkó, a hóhérlégény“ című remekmű magyar solo-táncok-

kal került színre. Ennyit az előadásokról. Meg kell még említenünk, hogy „A gesák“ tegnap előadásán új tag mutatkozott be. Az új tag Kolomsi Emma. Csinos, fiatal lány, a kiben sok ügyesség van. Juliette, a francia lányt játszta, első debut-höz képest figyelemre méltó sikerrel. Most még csak ennyit róla. A közönség kedvezően fogadta és nem egy énekszámát megmérettette. Egyéb minden a régi ben volt.

A Teknősbéka sorsa. Értésülésünk szerint Bölny József színházi intendáns Szavacsin Géza polgármester közbenjárása következtében a „Teknősbéka“ című silányságot — melyet mára ismét kifizettek előadásra — végleg levetette a Nemzeti Színház műsoráról. A kik látták ezt a erkölcsrontó darabot s adnak valamit az jó izlésre és egy nemzeti műintézet hívatására, csak örömmel fogadhatják, e darab letünését a műsoról.

Műsorváltozás. Az igazgatóság kénytelen volt a műsort az új tagok bemutatkozó fölleplei miatt következőleg módosítani, illetőleg megállapítani a hétre:

Kedd: Talmi herczegnő.
Szerda: Szókimondó asszonyság. Horváth Paula szerződött tag fölleple.
Csütörtök: Angolo. Bajor Riza szerződött tag fölleple.
Péntek: Troubadour. Korányi Frida sz. t. fölleple.
Szombat: Gyurkovics leányok. Bónis Lajos sz. t. fölleple.
Vasárnap: D. u. Madarász.
Este Gyurkovics leányok. Szület.
Hétfő: Gyurkovics leányok.

Felhívás előfizetésre.

Április—Junius

Évnegyedre

kérjük az előfizetési díjat, 4 forintot, mielőbb megküldeni, hogy a lapot minden fennakadás nélkül továbbra is kiadhatjuk.

Előfizethetni lehet bármely nap-tól kezdve.

Előfizetési feltételünk:

Negyedévre . . . . . 4 frt
Félévre . . . . . 8 frt
Egy órá . . . . . 1 frt 50 kr.

MINDENFÉLE.

Kolozsvár, április 4.

— Husvét. A Krisztus feltámadásának nagy historiai és bibliai tényét jelképező ünnepe; a Husvétot a mindenik felekezeti templomaiban rendezett istentiszteletekkel ülték meg az egyházak és a hívők ezrei. A r. kath. hitfelekezetiéknél a főistentisztelet a főteri plébánia templomban reggel 9 órákor tartott meg, melyen fényes papi segédlet mellett Bíró Béla apátplébános pontifikált, mise után ugyancsak ő mondta a szentbeszédet. Mise alatt a dalkör és a zeneconservatorium működtött. A templom szorongásig megtelt ajtókatokkossal. Déléltől 10 órákor a kegyesrendiek templomában tartottak ünnepélyes istentiszteletet, melyen a misét nagy segédlet

AZ „ELLENZÉK“ TÁRCZÁJA.

1899. Április 4.

Egy modern Antonio.

— Angol regény. —

Az „Ellenzék“ részére fordította: ANICA.

XVII.

(Folytatás.)

(49)

És hogy egy vagy két nap mulva Tregarvenbe viszi a feleségét, a saját egészségi állapotát hozva fel ürtigüli, a miért a várost ily sietve elhagyja.

— Ah, Miles, mondá — te mindig a legjobb barátom voltál; kamazs koromban te se segítettél ki, a könnyelműségem által okozott bajaimból! És most, midőn férfi vagyok, ismét a régi áldásos munkádat követed. Mit tudnék nálad nélkül csinálni?

— Ezentul nálam nélkül kell a talpádon, mint beszéltes embernek megállani — és a saját örödre támaszkodni. Ne feledd, hogy én elmegek.

Dick oly teljesen el volt foglalva a saját bajaival, hogy arról megfeledkezett. Zavarodottan huzta végig kezét a homlokán. Ez a tette fájdalommal érinté Forrestert. Mert saját jelentéketlenségét adta értesére és ő tisztában jött azzal a tényvel, hogy életének ez az áldozata saját magát és Deborahát kivéve, nagyon keveset fog mások előtt jelenteni.

— Pajtás, változtasd meg a szándékodat! sürgéted Marrable. Ne hamarkodj el egy olyan lépést! — Gondolkozz ismét! — Mi mindnyájan annyira fogjuk a hiányodat érezni!

— Változtassam meg a szándékomat? — Nem én! kiáltá Miles. Elég kemény munka volt azt elhatározni! Nem, nem; engedd, hogy azt gyakoroljam, a mit prédikálok!

— Mulhatatlanul szükséges?

— Az.

— Akkor attól félek barátom; hogy nagyon keményen vagy találva! Milyen különös! Te vagy az utolsó, a kiről ilyesmit lehetségesnek gondoltam.

— Nem hordom a szívemet a tenyereimen, — mondá Miles. Lehetséges, hogy te nem érted a jellememet, daczára, hogy oly régóta ösmerjük egymást. Te erősebbnek gondolsz, mint a milyen valóban vagyok. Annál jobb réam nézve!

— Nem ugy, pajtás! — viszonzá Dick.

Ha erősenk gondolok, a mostani cselekedeted nem azt mutatja-e, hogy igazam van? De Miles, nem lehet az közönséges asszony, aki téged ennyire elbűvölt! — Nagyon szeretném látni!

— Valószínűleg csodálkozna az elfogultságomon, — válaszolá Forrester. Mint szívességet, kérhetem-e tőled, hogy ezt a tárgyat soha se említsd többé?

— Nincs olyan, amit ne kérhetnél tőlem — és nincs semmi, amit meg ne tennék! Forrester az ajtóhoz érkezett. Dick vissza szőlította.

— De ugy-e, leszalads Tregarvenbe és velünk töltesz egy pár napot, mielőtt Angliát elhagynád? — mondá.

— Jobb, ha nem megyek — volt a válasza. Nagyon sok dolgom lesz.

— Sok vagy kevés, az nem határoz, a régi barátságért el kell jönnöd.

Forrester csak egy pillanatig habozott. Azon rövid idő alatt belátta, hogy az oda

menetel, bár fájdalommal vegyülve, élvezetet fog adni. Mert önkénytes számitásába képes lesz a Marrable Rut képt magával vinni — azt a kedves leányos alakot a lombok hátterével, a mint barna szeméből ártatlan öröm sugárik.

— Elmegek, mondá egyszerűen.

XVIII.

Nem oleó díszítésekkel feleziczomázott új divatu hótel volt az, a hova Dick és a felesége mentek. Dick könnyen elkövetthette volna azt az esztelenséget; nem ugy Rut, ő jobban tudta, minthogy azt tegye. A tapasztalás megtanította őtet a tregarveni vendégloás elönyre, melynek régi módú falusiasága daczára nem volt párja egész Kornwallban.

A nappali szoba tölgy fával volt táblázva. Az alacsony plafond alatt barna gerendák húzódtak végig; a mely alabk táblakon számtalan virág cserépek állottak tele genáriumokkal, lobéliákkal, jószagu muszkáttal, sarga kaleooliákkal és rozedákkal.

A tregarveni vendégloás szolid köböl volt építve, a mit a falu legfőbb házáról el lehetett mondani; már a tornáca szives fogadtatást ígért az utasoknak, oly tágas és barátságos volt az és a kik az alacsony tölgyfa löcsákon ültek a függőnyű képező, melyen lecsúsgó folyondárok által elváltak a kíváncsiak szeme elől rejtve.

Sokan mondták, hogy Tregarvennek egy kissé külföldies kinézése volt, épületei a svájci házakhoz hasonlítottak, de a halászok, kik lakóinak nagyobb részét képeztek, nem sokat törődtek az olyan féle dolgokkal. Idejűnek a nagyobb részét a tengeren vagy annak a szélén töltötték; ritkán lehetett vagy egyet közülük a berkekben vagy a folyó partján látni.

A folyó nem volt nagyon nagy, de

tiszta és kanyargós és a partján levő fák árnyékában páfrányok nőttek. Tavasszal egy lépet se tudott az ember tenni, hogy virágokra ne taposson és Marrable Rut nem tartotta a Temzét olyan szépek, mint ezt a széles folyót, melynek hátán azon napokban csónakázott midőn nem Marrable Rut volt, de a lelkes munkás leánya és több felesége volt, mint mulatsága. Sőt még a képzetelemben azt sem akarta megengedni, hogy valahol festőbb lakások lehetnének, mint a Tregarvenben levő lakások — szépségünknek egy része éppen változatosságukban rejlett.

A mi pedig a kerteket illeti, nem tenyésznek e benne ugyanazon virágok, melyek a verőfényes délt szepítik? A mirtusok és hidrangeak nem élnek e benne a szabad ég alatt?

Midőn Dick megmondta a feleségének, hogy ő kész a képet egy időre elhagyni, hogy az egészségeért levegő változtatásra és nyugalomra van szüksége, ő nagyon bátoriatlanul a „Tregarven“ szót sugta.

Észrevétlenül röppent ki a száján és félt, hogy fértés rosz neven veszi a sugalmazást. Mert az utóbbi időben Dick olyan különös volt. De most azt mondta neki, hogy egy kis boszorkány, mert eltalálta a helyes szót és éppen azt a helyet nevezte meg, mely a többiek felett legalkalmasabb volt neki.

Modora megtörté azt a csendet, mit a felesége oly keményen próbált megtartani. Az alkony órában egyedül voltak együtt, biztosítva minden háborítástól. Dick azon karosszék hátára támaszkodott, melyben a felesége ült és felbe hajolva, a két kezébe fogta a kedves arczot és megcsókolta. Aztán a Rut lábához vetette magát és fejét annak a térdére hajtotta.

— Rut — mondá — az utóbbi időben

